

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาเรื่องการแสวงหาพยานหลักฐานคดียาเสพติดโดยใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ ได้ผลการศึกษาพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาคดียาเสพติดซึ่งเป็นอาชญากรรมที่มีรูปแบบเป็นองค์กร มีบุคคลหลายคนมาร่วมขบวนการ และสมาชิกในองค์กรจะเก็บรักษาความลับได้ดีเยี่ยม ทำให้ผู้กระทำความผิดมักไม่เปิดเผยความลับเพราะเห็นว่าไม่มีประโยชน์อะไรที่ตนเองจะได้รับ

ลักษณะของคดียาเสพติดนั้นต่างไปจากคดีอาญาทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ ประการแรกเป็นอาชญากรรมที่มีบุคคลหลายคนเข้ามาเกี่ยวข้องหรือเป็นขบวนการ โดยบุคคลผู้อยู่เบื้องหลังที่แท้จริงมักจะเข้าสู่กระบวนการบังคับใช้กฎหมายได้ยาก มีการติดต่อนกัน ส่วนที่จับได้จะเป็นเพียงรายเล็กรายน้อย ประการที่สอง คดียาเสพติดเป็นอาชญากรรมที่ให้ผลตอบแทนสูง มักเป็นมูลเหตุให้เกิดการกระทำความผิดในลักษณะตัวตายตัวแทนขึ้นมา ประการที่สาม อาชญากรรมยาเสพติดเป็นส่วนหนึ่งของอาชญากรรมข้ามชาติด้วย ผู้กระทำความผิดมักจะหาทางผันแปรสภาพทรัพย์สินที่ได้มาโดยสกปรกให้พ้นจากการถูกจับกุม และประการสุดท้าย คดียาเสพติดเป็นคดีที่ปราศจากผู้เสียหายบุคคลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่น ผู้เสพ ผู้ซื้อ หรือผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด เป็นผู้กระทำความผิดทั้งสิ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ทำให้ต้องมีกฎหมายยาเสพติดออกมาบังคับใช้หลายฉบับ เพื่อเพิ่มมาตรการพิเศษ เพื่อให้รองรับกับคดียาเสพติดหรือปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้น อันมีสาเหตุจากปัญหาความซับซ้อนของอาชญากรรม รวมทั้งความยุ่งยากในการรวบรวมพยานหลักฐาน ตั้งแต่ขั้นสืบสวน แสวงหาพยานหลักฐาน การสอบสวน การฟ้องร้องดำเนินคดี และการลงโทษ เสริมเข้าไปในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อให้มีศักยภาพในการดำเนินการได้เหมาะสมหรือเท่าทันกับอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด มีการกำหนดมาตรการครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุม มาตรการอำพราง และมาตรการดักฟังขึ้นมารองรับอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อำนาจเจ้าพนักงานในการปฏิบัติการตามกฎหมายยาเสพติดเป็นอำนาจที่มาจากรัฐธรรมนูญที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล อันเป็นไป

ตามหลัก “นิติธรรม” ซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิพื้นฐานที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ได้แก่ สิทธิเสรีภาพในชีวิตร่างกาย ในเคหสถานความเป็นส่วนตัว ในทรัพย์สิน ในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น ทั้งนี้ เป็นความจำเป็นที่ภาครัฐต้องกระทำการอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เพื่อยังให้เกิดการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่เป็นปัญหาสำคัญและมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยในรายละเอียดจะมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดหลายฉบับ เพื่อเป็นข้อยกเว้นตามรัฐธรรมนูญ อันเป็น “เหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้” รัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักการและข้อยกเว้นไว้ในมาตรา 26 และมาตรา 29

ส่วนการดำเนินคดียาเสพติดในต่างประเทศ แต่ละประเทศก็มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการปราบปรามยาเสพติดโดยเฉพาะ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีหน่วยงานที่มีชื่อว่า Drug Enforcement Administration (DEA) เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าในประเทศอเมริกาไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดียาเสพติดไว้โดยเฉพาะ ถึงอย่างไรก็ตาม ประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้นำมาตรการพิเศษมาใช้ในการดำเนินคดียาเสพติด เช่น มาตรการครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุม การอำพราง และการดักฟัง เป็นต้น มาใช้ในคดียาเสพติด ซึ่งทำให้สามารถลงโทษตัวการใหญ่หรือผู้อยู่เบื้องหลังได้ ซึ่งการใช้มาตรการเหล่านั้นในบางกรณี แม้จะเป็นการกระทบสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่กฎหมายรัฐธรรมนูญก็มีข้อยกเว้นไว้ว่าให้สามารถที่จะกระทำได้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมมิให้เกิดมีขึ้นในสังคม

ส่วนการดำเนินคดียาเสพติดในประเทศไทยนั้น หน่วยงานที่สำคัญในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดคือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด นอกจากนี้ยังมีสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กองทัพเรือในกรณีที่มีการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเลหรือลำน้ำซึ่งออกไปสู่ทะเลได้ เป็นต้น และในปัจจุบัน ประเทศไทยได้นำเทคนิคการสืบสวนพิเศษ อันได้แก่ การอำพราง, การครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุม และการดักฟัง มาใช้ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการอำพรางและการครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุม ไว้ในมาตรา 7 และมาตรา 8 และมีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2519 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545 บัญญัติเรื่องการดักฟังไว้ในมาตรา 14

จากการวิเคราะห์ผลกระทบจากการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตามกฎหมายเกี่ยวกับ ยาเสพติด จะพบว่าอำนาจของเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิทธิและ เสรีภาพของประชาชน เป็นอำนาจที่เป็นข้อยกเว้นหรือเป็นข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เพื่อให้องค์กรภาครัฐและเจ้าพนักงานสามารถ ที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ควบคุมอาชญากรรมได้ และป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดได้ ซึ่งภาครัฐจะใช้อำนาจที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้เมื่อปรากฏ ว่ามีเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้นกับผู้ที่จะทำความผิดตามกฎหมาย ยาเสพติด หากประชาชนคนทั่วไปที่เป็นผู้บริสุทธิ์มาตกรต่าง ๆ ตามกฎหมายยาเสพติดก็ไม่อาจ นำมาใช้ได้ เพราะจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ การล่วงละเมิดกฎหมายในการ คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เจ้าพนักงานหรือองค์กรรัฐต้องรับผิดชอบและต้องรับโทษ ในส่วนของผลกระทบด้านกฎหมายและผลกระทบเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพนั้นแม้ว่ามาตรการต่าง ๆ ที่กล่าวมาจะมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่ก็เป็นมาตรการที่จำเป็นต้องใช้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พยานหลักฐานที่ได้จากการใช้มาตรการ ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาก็สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาของศาลได้ มีมาตรการในการ ตรวจสอบและการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานทั้งก่อนและหลัง หากเจ้าพนักงานมีการ สืบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานที่กระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินกว่า ที่กฎหมายกำหนดไว้ เจ้าพนักงานต้องถูกบังคับให้หลักกฎหมายที่วางมาตรการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนในการดำเนินการกับเจ้าพนักงานผู้กระทำการในทางวินัยและในทาง ระบบศาล

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. การใช้วิธีการอำพรางตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.2550 มาตรา 7 นั้น อาจมีปัญหา คือ กรณีที่เจ้าพนักงานยังไม่ได้รับอนุมัติหรืออนุญาตจากผู้บังคับบัญชา เนื่องจาก เป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติดฯ มาตรา 7 วรรคสาม มิได้บัญญัติว่ากรณีใดบ้างเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันสมควร จึงควรบัญญัติไว้ ให้ชัดเจนลงไปว่ากรณีใดบ้างที่เป็นกรณีเร่งด่วนและมีเหตุอันควรจะใช้วิธีการอำพรางได้โดยไม่ต้อง ได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชา เพื่อเป็นบรรทัดฐานและทำให้เกิดความมั่นใจแก่เจ้าพนักงานผู้ ปฏิบัติ ทั้งนี้ให้เกิดข้อครหาว่าเจ้าพนักงานกลั่นแกล้งประชาชน ซึ่งหลักเกณฑ์ที่อาจกำหนดไว้ใน กฎกระทรวง ได้แก่ ผู้ต้องสงสัยได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือกรณีเมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่า

ผู้ต้องสงสัยว่ากำลังจะกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าหากต้องขออนุมัติ หรืออนุญาตก่อนยาเสพติดอาจจะถูกขนย้ายได้ เป็นต้น

2. การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมเป็นมาตรการที่ดี แต่ถ้าหากมีการควบคุมไม่ดีพออาจจะก่อให้เกิดความเสียหายได้ เพราะเจ้าพนักงานอาจใช้เป็นข้ออ้างในการเข้าร่วมค้ายาเสพติดกับนักค้ายาเสพติด และปล่อยให้ยาเสพติดรั่วไหลออกไป ซึ่งตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.2550 มาตรา 8 มีมาตรการควบคุมไว้เหมือนกันและเป็นการควบคุมโดยอำนาจฝ่ายบริหาร กล่าวคือ เจ้าพนักงานจะต้องได้รับอนุญาตจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายก่อนจะใช้มาตรการการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม ซึ่งการควบคุมโดยฝ่ายบริหารเป็นมาตรการที่หลายประเทศนำไปใช้ในการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมกรณีที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนหรือไม่เสี่ยงอันตราย เช่น กรณีเป็นผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย หรือยาเสพติดมีปริมาณเล็กน้อย หรือเจ้าหน้าที่ผู้ที่จะใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมโดยใช้สารอื่นทดแทน เป็นต้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าถ้าเป็นการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมอันมีลักษณะซับซ้อน หรือยาเสพติดมีปริมาณมาก หรือเป็นการกระทำความผิดอาญาจักร ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.2550 มาตรา 8 ควรบัญญัติให้เจ้าพนักงานต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานอัยการและศาลเสียก่อน เพื่อให้พนักงานอัยการและศาลเข้ามารับรู้ หรือมีส่วนร่วมในการตรวจสอบอันเป็นการควบคุมโดยอำนาจฝ่ายตุลาการ

3. การดักฟัง การใช้มาตรการดักฟังมิใช่จะใช้ได้ตลอดเวลา และกับใครก็ได้ เราไม่สามารถจะตั้งเครื่องมือใช้ในการดักฟังทางเครื่องมือสื่อสารและเปิดเอาไว้ทั้งวันได้ เพราะข้อมูลที่ได้จากการดักฟังตลอดเวลานั้นมีทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก็ได้แก่ การสนทนาที่เป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างญาติมิตร การนิทนาพร่ารายบุคคลในภาวะปกติ หรือเรื่องอื่นใดที่ผู้สนทนาไม่ต้องการจะให้ผู้อื่นได้รับรู้ ด้วยเหตุนี้ การใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิดจึงควรใช้เฉพาะเวลาที่เหมาะสมเท่านั้น อันได้แก่เวลาที่อาชญากรได้ลงมือกระทำความผิดหรือติดต่อประสานงานเพื่อการกระทำความผิดตามปกติการดักฟังทางเครื่องมือสื่อสาร โดยเฉพาะโทรศัพท์ จะกระทำโดยใช้เทป เมื่อดักฟังเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะนำเทปมาเสนอต่อศาล เจ้าหน้าที่ควรจะต้องตัดต่อการสนทนาของผู้กรณีที่ ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดออก เพราะการนำเสนอเทปส่วนที่เป็นการสนทนาส่วนตัวอาจเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เจ้าหน้าที่อาจถูกฟ้องฐานละเมิดได้

4. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 ไม่มีบทกำหนดโทษไว้โดยตรงสำหรับเจ้าพนักงานที่ได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติการอำพรางและครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุมที่กระทำการเกินขอบเขตที่กำหนด หรืออาศัยอำนาจดังกล่าวไปกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายที่นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ ดังนั้น การจะลงโทษเจ้าพนักงานที่กระทำความผิดจึงต้องไปใช้มาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญา จึงเห็นว่าควรจะมีการบัญญัติบทลงโทษเจ้าพนักงานที่ได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติการอำพรางตัว และครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุมที่ปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้มีความชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีและเพื่อความเป็นธรรมแก่พนักงานเจ้าหน้าที่

แต่อย่างไรก็ดี ถ้าเป็นการใช้มาตรการดักฟังกับผู้กระทำความผิดหรือองค์กรอาชญากรรมอยู่แล้วตามหลักเหตุอันพึงสันนิษฐานได้ก่อนว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้วก่อน (Pre-Disposition) ก็ไม่น่าจะเป็นปัญหา แต่ถ้าเป็นการใช้มาตรการดักฟังกับบุคคลธรรมดา โดยตั้งข้อสันนิษฐานว่าบุคคลนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ทั้งที่บุคคลนั้นไม่เคยมีพฤติกรรมว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตั้งแต่แรก การกระทำเช่นนี้มีความเสี่ยงต่อการที่เจ้าหน้าที่จะถูกฟ้องร้องในเรื่องการใช้อำนาจโดยมิชอบมาก ในกรณีที่เทปจากการดักฟังไม่ได้ชี้ว่าบุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด แต่เป็นการนำเสนอเรื่องส่วนตัวของบุคคลนั้นซึ่งทำให้เกิดความน่าอับอายต่อสาธารณชน

4. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 ไม่มีบทกำหนดโทษไว้โดยตรงสำหรับเจ้าพนักงานที่ได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติการอำพรางและครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุมที่กระทำการเกินขอบเขตที่กำหนด หรืออาศัยอำนาจดังกล่าวไปกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายที่นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ ดังนั้น การจะลงโทษเจ้าพนักงานที่กระทำความผิดจึงต้องไปใช้มาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญา จึงเห็นว่าควรจะมีการบัญญัติบทลงโทษเจ้าพนักงานที่ได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติการอำพรางตัว และครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุมที่ปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้มีความชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีและเพื่อความเป็นธรรมแก่พนักงานเจ้าหน้าที่

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่ามาตรการสืบสวนสอบสวนพิเศษทั้งสามประการนี้สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้